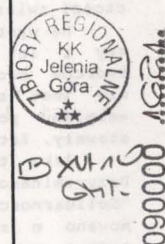
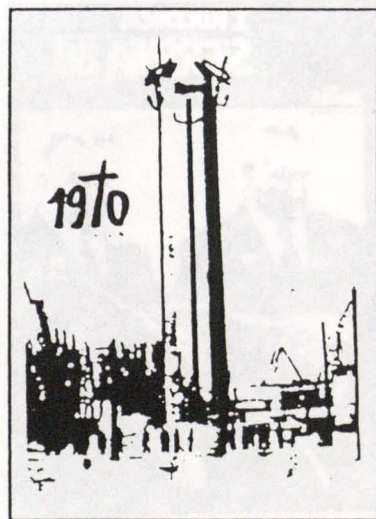

1981

Zarząd Regionu NSZZ "Solidarność" w Jeleniej Górze
Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Jeleniej Górze
Burmistrz i Zarząd Miasta Karpacza

"SOLIDARNOŚĆ"
w afiszu i plakacie 1980-1981

Jelenia Góra
Wrzesień 1993

FLAKAT - artystyczny gatunek grafiki użytkowej spełniający funkcje informacji, reklamy, propagandy lub agitacji politycznej.

(Słownik języka polskiego. Warszawa 1992, t.2, s.682.)

AFISZ - ogłoszenie, zwykle drukowane, umieszczane w miejscach widocznych, powiadaniające o imprezie publicznej lub mające charakter reklamowy.

(Słownik języka polskiego. Warszawa 1992, t.1, s.14.)

Minelo trzynastcie lat od powstania "Solidarności". Weszliśmy w czternasty, na pewno trudny okres działalności Związku. Czy jednak dobrze pamiętamy jakie były początki? Jakie nadzieje i obawy? A jak wyglądały wtedy, trzynastcie i czternastcie lat temu, nasze miasta? Karmieni przez wiele lat oficjalną propagandą, przyzwyczajeni do tych samych treści w propagandzie wizualnej, towarzyszącej nam na ulicach, znaleźliśmy się nagle w innym świecie. Na murach i słupach ogłoszeniowych, w tramwajach, autobusach, w witrynach sklepów, pojawiła się nagle olbrzymia ilość plakatów i afiszy, związanych z rodzącą się w bólach Wolnością.

Artystyczny poziom był bardzo różny, ale wtedy było to przecież zupełnie nieistotne. Celem tych plakatów było bowiem informowanie społeczeństwa o bieżących wydarzeniach, przypomnianie władzy o jej obowiązkach, wzywanie do strajków i akcji protestacyjnych. Owcześnie plakat polityczny, bo takim on przecież był, projektowany i drukowany pośpiesznie, musiał zdażyć na czas z informacją; wszystko zmieniano się jak w kalejdoskopie. Był więc ten plakat walczący, bo i tak przecież można go nazwać, niezmiernie potrzebny w obiegu informacji.

Podstawowym symbolem używanym w plakatach z lat 1980-1981 był znak "Solidarności". Warto w tym miejscu przypomnieć, że jego autorem jest absolwent Gdanskiej PWSSP - Jerzy Janiszewski. Znak powstał między drugą a trzecią turą rozmów sierpniowych w 1980 roku i stał się chyba najpopularniejszym polskim symbolem graficznym. Andrzej Kaczynski stwierdził, że "Jerzemu Janiszewskiemu zdarzyło się coś, co jest dla artysty największym wyrazem uznania: to co autorskie - stało się powszechne, osobiste - urosło do narodowego"¹.

Liternictwo J. Janiszewskiego, potocznie nazywane "solidarycą", stało się popularnym krojem pisma w twórczości związanej z Solidarnością.

Na wystawie prezentowanych jest 39 plakatów i afiszy z lat 1980-1981. Wykonane zostały zarówno przez twórców profesjonalnych, jak i amatorów. Wiele z nich nie jest sygnowanych, czemu trudno się dziwić, jeśli weźmiemy pod uwagę gorący i trudny okres, w jakim powstawały. Zatem większość to prace anonimowe.

Jaka tematyka dominowała? Otóż bardzo różna. Przypominano w plakatach o rocznicy powstania "Solidarności, rocznicy powstania warszawskiego, informowano o istnieniu Wydawnictwa im. 3 Maja w Warszawie, zadano wprowadzenia na ekrany filmu "Robotnicy '80" i "Człowieka z żelaza"², ale bez cieć. Znajdujemy także informacje, na plakacie bydgoskim, że "Solidarność czeka na ukaranie winnych zająć z 19 marca w WRN w Bydgoszczy"³. Region Łódzki wydał dramatyczny w swej wymowie plakat, przedstawiający wyciągnięte dłonie i krótki, krzyczący napis u dołu: "CHLEBA!".

Afisze, na pewno bardziej niż plakaty, przypominają tamten gorący okres. Wykonywane pośpiesznie, najczęściej niewprawną ręką, przekazują nam najważniejsze dla tamtych czasów treści. Krzyczą więc z nich litery nawołujące do uwolnienia więźniów politycznych, zawiadamiają o organizowaniu "ogólnopolskiego strajku ostrzegawczego" 27. marca 1981⁴, żądają rejestracji NSZZ "Solidarność" bez żadnych zmian w statucie⁵, informują o tym, że "Solidarność Wiejska szansą wyżywienia Narodu".

Jakże wiele treści aktualnych jest i dziś...

Polecam szczególnie plakat o krótkiej, sugestywnej treści: "SOLIDARNOSC TY DECYDUJESZ"

Romuald M. Luczynski

NSZZ Solidarność Ziemi Łódzkiej

- 1) "Sztuka", 1981, nr 3, s. 61.
- 2) Premiera "Robotników '80" odbyła się 30. stycznia 1981 r., "Człowieka z żelaza" 27 lipca 1981 r. (por. M. Fik, Kultura polska po Jalcie. Kronika lat 1944-1981. Londyn 1989, s.697,733).
- 3) Na sesję Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy "Solidarność" oddelegowała 25 przedstawicieli zakładów pracy. Po referacie wstępnym sala obrad została nagle zamknięta, przedstawiciel "Solidarności" nie został dopuszczony do głosu. W ciemnych korytarzach i na dziedzińcu interweniowali nieumundurowani milicjanci, którzy pobili trzech działaczy związkowych. Wśród nich był Jan Rulewski, który znalazł się w szpitalu. (por. M. Fik, op.cit., s.703; W. Roszkowski, Historia Polski 1914-1990. Warszawa 1991, s.368).
- 4) W związku z wydarzeniami bydgoskimi 27. marca 1981 r. odbył się czterogodzinny powszechny strajk ostrzegawczy, zaliczany do największych w dziejach ruchu robotniczego. (por. W. Roszkowski, op.cit., s.368).
- 5) 24. października Sąd Wojewódzki w Warszawie zarejestrował NSZZ "Solidarność", ale do statutu wprowadził samowolnie poprawki. Zmieniono zasady dotyczące prawa do strajku i dodano artykuły, mówiące o uznaniu przez Związek przewodniej roli partii i respektowaniu międzynarodowych sojuszy Polski. (W. Roszkowski, op.cit., s.364).

1981
Region Śląska Opolskiego